

Bankų veiklos apžvalga 2015 m. I ketvirtis

ISSM 2335-8319 (ONLINE)

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.
© Lietuvos bankas, 2015

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
Tel. (8 5) 268 0029, faksas (8 5) 262 8124

www.lb.lt
info@lb.lt

2015 m. birželio 12 d.

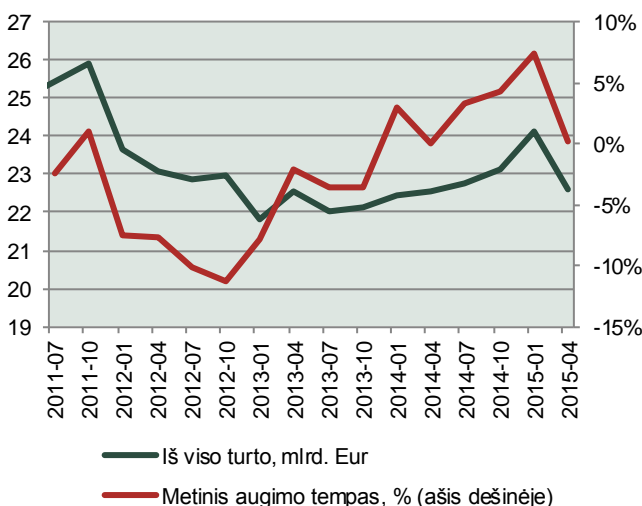
Bankų veiklos apžvalga

Lietuvoje veikiančių bankų turtas 2015 m. I ketv. sumažėjo – pasibaigus litų keitimo į eurų procesui, dalis lėšų natūraliai pasitraukė iš bankų sektoriaus. Paskolų portfelio pokytis toliau buvo nuosaikus, tačiau teigiamas: augo paskolų, suteiktų tiek fiziniams asmenims, įskaitant būsto paskolas, tiek įmonėms, portfeliai. Palanki ekonomikos būklė ir atsargus bankų skolinimas lėmė, kad paskolų portfelio kokybės rodikliai išliko geri. Indėlių suma bankuose pirmą kartą po užsitęsusio augimo laikotarpio sumažėjo, palyginti su visų laikų aukštumomis. Pasibaigus valiutos keitimui, bankų klientai atsiėmė mažesnę dalį 2014 m. IV ketv. įneštų lėšų ir bendra klientų indėlių suma buvo didesnė nei prieš metus ar 2014 m. III ketv. pabaigoje. Bankų veikla buvo pelninga, tačiau buvo juntama neigiama žemų palūkanų normų aplinkos įtaka. Palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, bankų pelnas išaugo 7 proc., tačiau teigiamą pokytį lėmė vienas sistemos dalyvis, be kurio bendras pelnas būtų šiek tiek sumažėjęs.

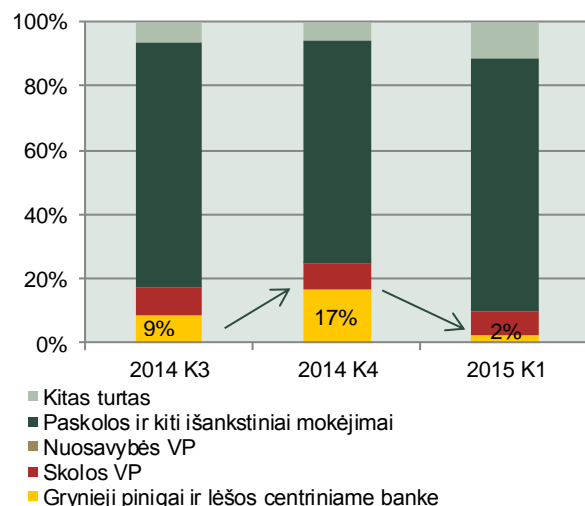
Turtas ir įsipareigojimai

Pakeitus valiutą, tik dalis anksčiau įneštų lėšų pasitraukė iš bankų sektoriaus. 2015 m. I ketv. Lietuvoje veikė 7 bankai ir 8 užsienio bankų filialai. Bankų turtas laikotarpio pabaigoje siekė 22,6 mlrd. eurų ir per ketvirtį sumažėjo 1,5 mlrd. eurų (6,2 %). Palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, bankų sistemos turtas buvo didesnis 58 mln. eurų (0,3 %). Turto mažėjimą lėmė 3,5 mlrd. eurų sumažėjusi grynųjų pinigų ir lėšų, laikomų centriniame banke, suma. Dalis šios sumos pasitraukė iš bankų sistemos, tačiau kiek daugiau nei 2 mlrd. eurų bankai paskirstė po kitus turto straipsnius – dalis šios sumos buvo perkelta į indėlius patrunuojančiose institucijose.

Bankų sektoriaus turtas

Turto struktūra

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Bankų įsipareigojimų mažėjimą lėmė susitraukę įsipareigojimai patrunuojantiems bankams. Bankų įsipareigojimai 2015 m. I ketv. sumažėjo 1,42 mlrd. eurų (6,5 %) – iki 20,2 mlrd. eurų. Didžiąją šio sumažėjimo dalį lėmė 1,36 mlrd. eurų susitraukę įsipareigojimai kredito įstaigoms, kurių reikšmingą dalį

sudarė įsipareigojimai patronuojančiosioms institucijoms, ir 0,36 mlrd. eurų mažėję klientų indėliai (t. y. po eurų keitimo proceso pasitraukusi anksčiau įnešta indėlių dalis, plačiau žr. dalyje „Indėliai“). Sumažėjimą kiek atsvėrė padidėję bankų įsipareigojimai Lietuvos bankui, per ketvirtį padidėję 0,35 mlrd. eurų vienam bankų pasinaudojus Eurosistemos pinigų politikos operacijomis kaip galimybe gauti finansavimą palankiomis sąlygomis.

Pagrindiniai bankų veiklos rodikliai (Eur)

Eil. Nr.	Rodiklis	2014-04-01	2015-01-01	2015-04-01	Pokytis I ketv.	Pokytis per metus
		Suma, m In. Eur				
1.	Turtas (aktyvai)	22 565,3	24 129,5	22 623,1	-6,2	0,3
2.	Skolos vertybiniai popieriai	2 165,7	2 077,1	1 920,5	-7,5	-11,3
3.	Išperkamoji nuoma (lizingas)	991,3	993,2	992,0	-0,1	0,1
4.	Klientams suteiktos paskolos	14 607,3	14 742,0	14 830,2	0,6	1,5
4.1.	Privačioms įmonėms*	6 713,7	6 524,6	6 587,5	1,0	–
4.2.	Finansų institucijoms*	147,8	129,9	132,2	1,8	–
4.3.	Fiziniam asmenims*	6 599,7	6 947,9	6 970,9	0,3	–
4.4.	Valdžios sektoriaus institucijoms*	1 146,1	1 139,7	1 139,6	0,0	–
4.3.1.	Būsto paskolos*	5 621,1	5 731,4	5 743,4	0,2	–
5.	Paskolų vertės sumažėjimas	618,0	522,0	497,6	-4,7	-19,5
6.	Indėliai	13 873,5	16 271,8	15 912,3	-2,2	14,7
6.1.	Privačių įmonių*	4 554,1	4 962,3	4 832,0	-2,6	–
6.2.	Finansų institucijų*	265,1	356,1	364,6	2,4	–
6.3.	Fizinių asmenų*	8 031,7	9 796,0	9 652,8	-1,5	–
6.4.	Valdžios sektoriaus institucijų*	1 022,6	1 157,4	1 062,9	-8,2	–
7.	Akcininkų nuosavybė	2 311,7	2 496,2	2 405,6	-3,6	4,1
8.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	53,1	213,4	56,8	–	7,0
9.	Grynoji palūkanų marža, proc.	1,6	1,6	1,5	–	–

*Nuo 2014 m. spalio 1 d. keitėsi klientų grupių kategorijų klasifikavimo principai, todėl paskolų ir indėlių duomenys pagal klientų grupes nėra tiesiogiai palyginami su ankstesnių laikotarpių duomenimis.

Šaltinis: Lietuvos bankas.

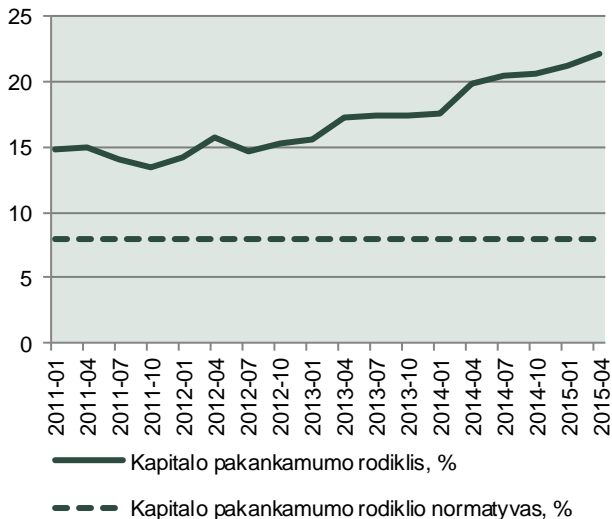
Reikalavimų vykdymas

Visi Lietuvoje veikiantys bankai vykdė visus nustatytus reikalavimus. Bendras bankų kapitalo pakankamumo rodiklis 2015 m. balandžio 1 d. buvo lygus 22,19 proc. (reikalavimas – 8 proc.) ir buvo didesnis nei praėjusį ketvirtį (21,29 %). Visi Lietuvoje veikiantys bankai 2015 m. balandžio 1 d. vykdė nustatytą kapitalo rodiklio reikalavimą. Lietuvos bankų sistemos kapitalą daugiausia (98 %) sudaro aukščiausios kokybės bendras 1 lygio nuosavas kapitalas (angl. *common equity tier 1 capital*, CET1), kurio atitinkamas rodiklis siekė 21,78 proc. Nuo 2015 m. bankų likvidumo būklei stebėti nebetaikomas Lietuvos banko nustatytas likvidumo rodiklis, jį keičia padengimo likvidžiuoju turtu rodiklis (angl. *liquidity coverage ratio*, LCR), kuris apskaičiuojamas vadovaujantis ketvirtosios Kapitalo reikalavimų direktyvos¹⁾ ir Reglamento²⁾ nuostatomis. Lietuvos bankas, siekdamas stebėti bankų pasirengimą įgyvendinti naujuosius likvidumo reikalavimus ir užtikrinti jų vykdymą, skaičiuoja preliminarinius LCR reikšmes, o atskaitomybė apie pačių bankų apskaičiuotus LCR rodiklius bus pradėta teikti nuo 2015 m. spalio 1 d. Bankams turint pakankamai dideles likvidžiojo turto atsargas, nustatytieji rodikliai 2015 m. I ketv. buvo vykdomi su pakankamai didele atsarga.

¹ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/36/ES.

² 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013.

Bankų sistemos kapitalo pakankamumo rodiklis

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Reguliacinė ir ekonominė aplinka

Lietuva – Bendro bankų priežiūros mechanizmo narė. Prisijungus prie euro zonos, Lietuvoje veikiančių bankų priežiūra tapo Bendro priežiūros mechanizmo (angl. *Single Supervisory Mechanism*) dalimi. Trijų didžiausių bankų – AB SEB banko, „Swedbank“, AB, ir AB DNB banko – tiesioginę priežiūrą perėmęs Europos Centrinis Bankas (ECB) ją vykdo glaudžiai bendradarbiaudamas su Lietuvos banku, o mažesnių bankų priežiūra ir toliau yra vykdoma Lietuvos banko. ECB užtikrina tik netiesioginę šių rinkos dalyvių priežiūrą. Siekdamas, kad priežiūros modelis ir toliau būtų efektyvus ir vyktų konstruktyvus dialogas su ECB, Lietuvos bankas pritaiko savo priežiūros procesus prie Bendro priežiūros mechanizmo reikalavimų.

Netrukus bankams bus pradėtas taikyti papildomas kapitalo apsaugos rezervas. 2015 m. kovo mėn. Seimui priėmus LR bankų įstatymo pakeitimus, Lietuvoje teisiškai įtvirtintos ketvirtosios Kapitalo reikalavimų direktyvos (KRD IV) nuostatos. Be kitų aspektų, ši direktyva numato penkis papildomus kapitalo rezervas – kapitalo apsaugos rezervą, specialųjį anticiklinį kapitalo rezervą, pasaulinės sisteminės svarbos įstaigų rezervą³, kitų sisteminės svarbos įstaigų rezervą ir sisteminės rizikos rezervą. Šių rezervų paskirtis – reguliuoti ekonomikos ciklą ir apsaugoti finansų sistemą. Remiantis LR teisės aktais⁴, kuriais buvo perkeltos KDR IV nuostatos, nuo 2015 m. birželio 30 d. greta 8 proc. kapitalo pakankamumo normatyvo bankams bus pradėtas taikyti 2,5 proc. kapitalo apsaugos rezervo reikalavimas. Anticiklinio kapitalo rezervo dydį Lietuvos bankas numato paskelbti birželio mėn. ir jį bankams reikės sukaupti per vienus metus nuo 2015 m. birželio 30 d. Jei bus nustatytas 0 proc. rezervo dydis, tikėtina, kad sprendimas įsigalios 2015 m. birželio 30 d. Iki 2015 m. pabaigos Lietuvos bankas numato paskelbti kitų sisteminės svarbos įstaigų sąrašą kartu su joms nustatytais papildomais kapitalo rezervais, kuriuos finansų įstaigos privalės sukaupti iki 2017 m. sausio 1 d.

³ Lietuvoje pasaulinės sisteminės svarbos įstaigų nėra, todėl atitinkamas rezervas nėra aktualus.

⁴ Įskaitant ir 2015 m. balandžio 9 d. Lietuvos banko valdybos nutarimą Nr. 03-51 „Dėl Kapitalo rezervų sudarymo taisyklių patvirtinimo“.

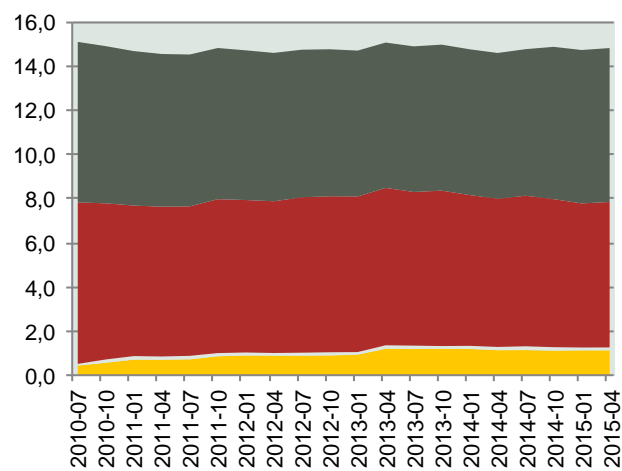
Šiuo metu Lietuvos bankų sektoriuje tebevyksta procesai, susiję su dviejų bankų nuosavybės įsigijimu. Lietuvos bankas yra gavęs ir nagrinėja su AB banko „FINASTA“ ir AB „Citadele“ banko įsigijimu susijusius prašymus. Kadangi Lietuva yra Bendro priežiūros mechanizmo dalis, galutiniai sprendimai dėl šių sandorių bus priimti ECB. 2014 m. AB banką „FINASTA“ ir susijusias įmones įsigijusi AB „Invalda INVL“ ir susiję asmenys bankininkystės verslą ketina parduoti AB Šiaulių bankui mainais į šio banko akcijas. 2015 m. balandžio mėn. ECB davė leidimą investuotojų grupei iš JAV įsigyti 75 proc.+1 Latvijos AS „Citadele banka“ akcijų. Pastarajam priklauso 100 proc. Lietuvoje veikiančio AB „Citadele“ banko akcijų, tad greitu metu bus priimtas sprendimas ir dėl netiesioginio Lietuvoje veikiančio banko akcijų įsigijimo.

Paskolų portfelis

Paskolų portfelio pokyčiai

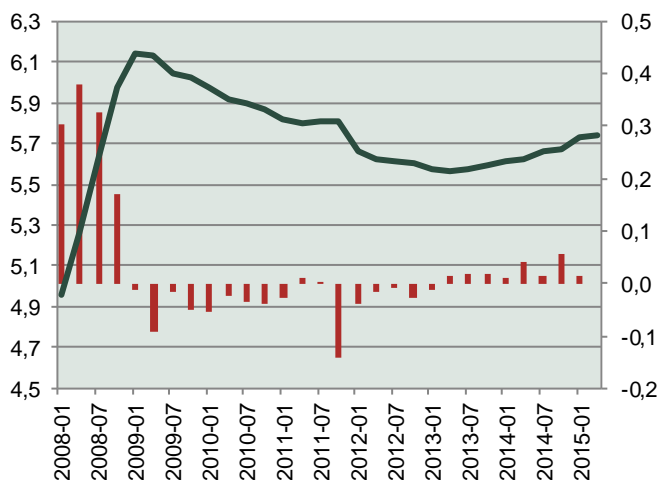
Paskolų portfelio (grynąja verte) pokyčiai 2015 m. I ketv. tebebuvo nuosaikūs. Nepaisant itin žemų palūkanų normų, kurios laikosi jau keletą metų, bankų paskolų portfeliui vis dar stinga rimtesnio postūmio, nes klientų paklausa skolintoms lėšoms yra ribota, o bankų tolerancija rizikai išlieka pakankamai žema. Vis dėlto buvo stebimi nedideli, tačiau teigiami paskolų portfelio pokyčiai. 2015 m. pirmojo ketvirčio pabaigoje klientams bankai buvo išdavę 88 mln. eurų (arba 0,6 %) daugiau paskolų nei prieš ketvirtį, o bendras paskolų portfelis siekė 14,8 mlrd. eurų. Labiausiai per ketvirtį išaugo finansų institucijoms suteiktų paskolų dalis (1,8 %), tačiau pastebėtinas ir absoliučiuoju dydžiu labiausiai didėjęs įmonių kreditavimas – pastarasis užtelėjo 63 mln. eurų (arba 1,0 %) – iki 6,6 mlrd. eurų. Fizinį asmenų paskolų portfelio pokyčiai buvo nuosaikūs – per pirmuosius tris 2015 m. mėnesius pastarasis išaugo 23 mln. eurų (0,3 %) – iki 7,0 mlrd. eurų. Nepaisant gerėjančios gyventojų ekonominės padėties, būsto kreditavimas kito pakankamai vangiai – būsto paskolų portfelis per tą patį laikotarpį išaugo 13 mln. eurų (0,2 %) ir siekė 5,7 mlrd. eurų.

Bankų paskolų portfelis (mlrd. Eur)

- Fiziniams asmenims
- Privačioms įmonėms
- Finansų institucijoms
- Valdžios sektoriaus institucijoms

Būsto paskolos (mlrd. Eur)

- Būsto paskolų grynasis srautas per ketvirtį (dešinė ašis)
- Būsto paskolos, likutis

Pastaba: nuo 2014 m. spalio 1 d. būsto paskolos įsigyti apima ir namų ūkiams suteiktas paskolas, skirtas investuoti į būstą savo reikmėms ar nuomai, įskaitant statybą ir remontą, todėl duomenys nėra visiškai palyginami su ankstesnių duomenų eilute.

Šaltinis: Lietuvos bankas.

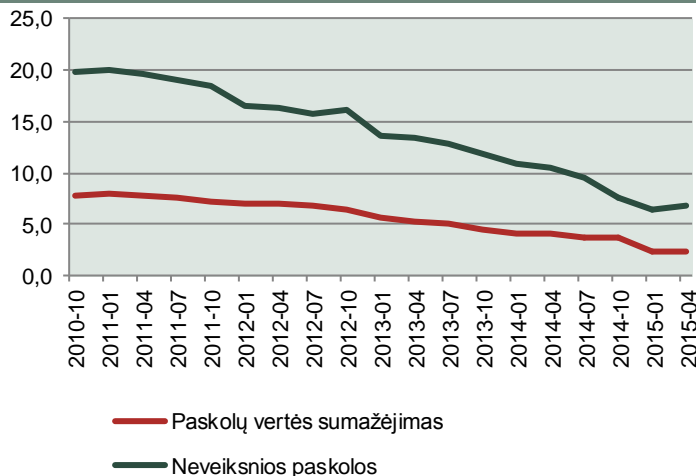
Paskolų portfelio kokybė

Paskolų kokybė reikšmingai nepablogėjo. 2015 m. I ketv. neveikusių paskolų rodiklis siekė 6,7 proc. paskolų portfelio bendrąja verte, o paskoloms sudaryti specialieji atidėjiniai – 2,4 proc. Specialiųjų atidėjinių rodiklis per ketvirtį padidėjo, tačiau nereikšmingu dydžiu (0,06 procentinio punkto), o neveikusių paskolų rodiklis per ketvirtį pablogėjo 0,3 procentinio punkto. Pastarasis rodiklis augo daugumoje bankų, tačiau jo pokytį iš esmės lėmė pasikeitusi lėšų centriniame banke ir kredito įstaigose suma (bendra šių dviejų segmentų pozicija, kuri gerina neveikusių paskolų rodiklį, bankuose sumažėjo apie 2 mlrd. eurų). Neskaitant šių dviejų skolininkų, kurie paprastai gerina neveikusių paskolų rodiklį, t. y. vertinant paskolas, suteiktas

valdžios sektoriui, ne finansų bendrovėms ir namų ūkiams, neveiksnių paskolų rodiklis pagerėjo 0,3 procentinio punkto – iki 8,6 proc.

Bankų paskolų portfelio kokybės rodikliai

(palyginti su paskolų portfeliu, %)

Pastaba: nuo 2015 m. Europos Sąjungoje pradedamas taikyti naujas neveiksnių paskolų apibrėžimas, tad jau 2014 m. spalio 1 d. Lietuvoje veikiančių bankų paskolų kokybės rodikliai skelbiami pagal naujus reikalavimus ir jų reikšmės yra nevisiškai palyginamos su ankstesnėmis. Pakeista paskolų vertės sumažėjimo rodiklio metodika, todėl šio rodiklio vertės nuo 2015 m. sausio 1 d. nėra tiesiogiai palyginamos su ankstesnėmis reikšmėmis.

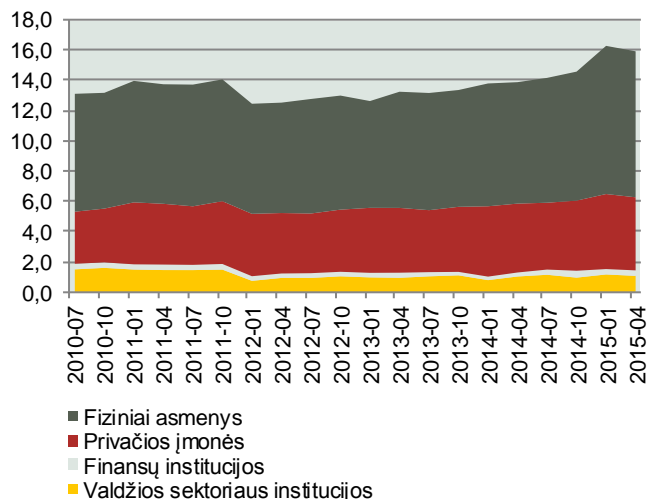
Šaltinis: Lietuvos bankas.

Indėliai bankuose

Įvedus eurą, klientai iš bankų atsiėmė tik dalį 2014 m. pabaigoje įneštų lėšų. Bankuose laikomų indėlių suma 2015 m. I ketv. smuko iš visų laikų aukščiausio lygio, pasiekto 2014 m. pabaigoje. Tai pirmas kartas po užsitęsusio indėlių augimo laikotarpio, kai bendra indėlių suma sumažėjo. 2015 m. balandžio 1 d. klientai bankuose laikė 15,9 mlrd. eurų indėlių ir tai buvo 359 mln. eurų (2,2 %) mažiau nei 2014 m. IV ketv. Šio sumažėjimo priežastis susijusi su pokyčiais, stebėtais 2014 m. pabaigoje: 2014 m. IV ketv. gerokai padidėjo indėlių suma (1,7 mlrd. eurų) – tai lėmė artėjantis euro įvedimas. Gyventojai, siekdami sklandesnio valiutos konvertavimo, turimus grynuosius įnešė į sąskaitas bankuose. Pasikeitus valiutai, dalį šių lėšų klientai atsiėmė, tačiau 2015 m. balandžio 1 d. bankuose laikomų indėlių suma vis tiek buvo didesnė nei 2014 m. spalio 1 d. Taigi dėl valiutos pasikeitimo šalyje gyventojai dalį santaupų, iki tol tradiciškai kauptų grynųjų pavidalu, perkėlė į bankus (t. y. pasirinko saugesnę taupymo priemonę). Nepaisant to, kad už indėlius bankai siūlo labai mažas arba kai kuriais atvejais netgi nulines palūkanas, klientai neturi daug alternatyvų ir vis dar naudojami šia įprasta taupymo priemone.

Indėlių suma

(mlrd. Eur)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

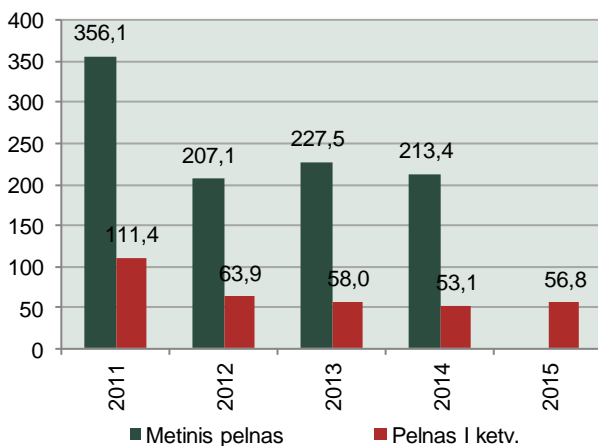
Pelningumas ir veiklos efektyvumas

2015 m. I ketv. bankų sistema veikė pelningai, tačiau pagrindiniai pajamų šaltiniai kito nepalankia linkme. Lietuvoje veikiantys bankai ir užsienio bankų filialai 2015 m. I ketv. uždirbo 56,8 mln. eurų pelno – 3,7 mln. eurų (arba 7,0 %) daugiau nei prieš metus, nors pagrindiniai pajamų šaltiniai – grynosios pajamos iš palūkanų bei paslaugų ir komisinių – buvo prastesni. Didžiausią įtaką bendram pelno pokyčiui turėjo vienas sistemos dalyvis, kurio pelnas, palyginti su 2014 m. I ketv., išaugo 5,6 mln. eurų ir atsvertė bendrą likusių sistemos dalyvių pelno sumažėjimą. Eliminavus minėtą sistemos dalyvį, kurio išaugusį pelną daugiausia lėmė techninės priežastys, bankų sistemos pelnas būtų sumažėjęs 1,9 mln. eurų. Analizuojant atskirai, pelną 2015 m. I ketv., palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, pagerino 8, pablogino 7 bankai ir užsienio bankų filialai. Nuostolį per pirmuosius tris 2015 m. mėnesius patyrė tik du sistemos dalyviai, kiti veikė pelningai.

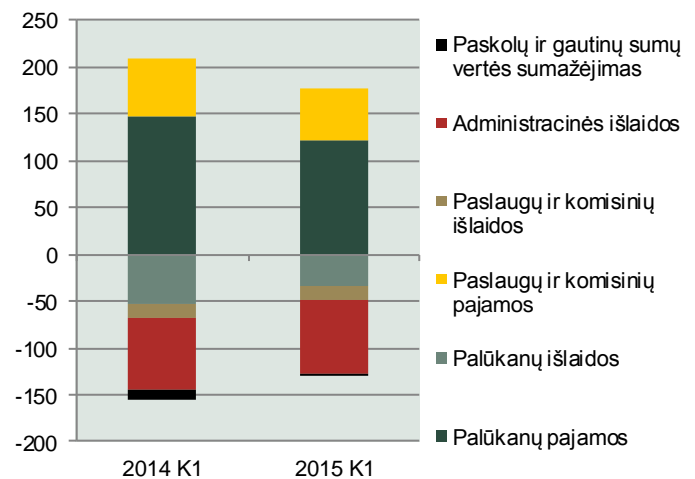
Mažėjo bankų grynosios palūkanų pajamos. Dėl rinkoje esančių itin žemų palūkanų normų mažėjo tiek bankų palūkanų pajamos, tiek palūkanų išlaidos. 3 mėnesių tarpbankinio skolinimo eurais palūkanų norma EURIBOR 0 proc. ribą kirto 2015 m. balandžio mėn., o 6 mėnesių norma yra labai arti 0 proc. Pažymėtina, kad su šiais kintamais parametrais susieta reikšminga dalis bankų išduotų paskolų. Kita vertus, palūkanoms priartėjus prie nulio, o bankuose laikomų indėlių struktūroje dominuojant indėliams iki pareikalavimo, sumažėjusio palūkanų pajamų srauto iš paskolų nebekompensuoja mažesnė indėlių kaina. Iš viso bankų palūkanų pajamos, palyginti su 2014 m. I ketv., sumažėjo 24 mln. eurų (arba 17 %), o išlaidos – 19 mln. eurų (36 %), tad grynosios palūkanų pajamos susitraukė 5 mln. eurų (6 %).

Nepalankia linkme 2015 m. I ketv. kito ir grynosios paslaugų ir komisinių pajamos, kurioms neigiamos įtakos turėjo ir prarastos pajamos už valiutos keitimą bei pavedimus eurais. Pajamos sumažėjo labiau negu išlaidos: atitinkamai 9,3 mln. eurų (arba 15 %) ir 0,5 mln. eurų (3 %), taigi grynosios paslaugų ir komisinių pajamos per laikotarpį susitraukė 8,7 mln. eurų (18 %).

Bankų sektoriaus pelnas
(mln. Eur)

Pagrindiniai pajamų ir išlaidų straipsniai
(mln. Eur)

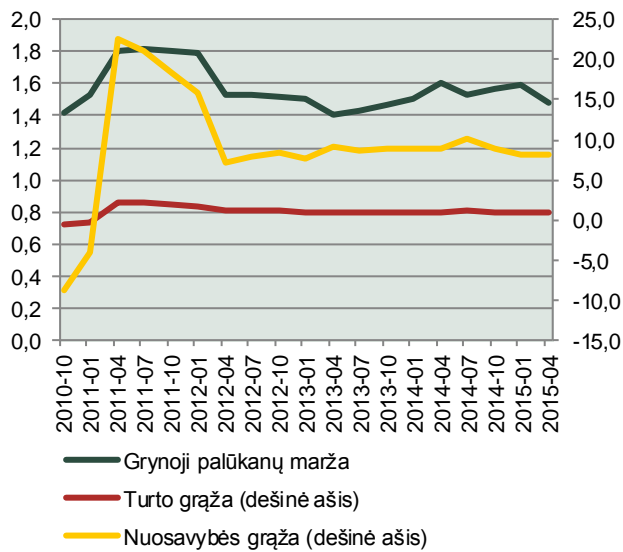
Šaltinis: Lietuvos bankas.

Bankų sistemos išlaidos didėjo ir dėl augančių darbo sąnaudų. 2015 m. I ketv. bankai patyrė 77,9 mln. eurų administracinių išlaidų, kurios per metus išaugo 1,9 mln. eurų (2 %) ir turėjo neigiamos įtakos bendram bankų sistemos pelnui. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, vidutinis darbo užmokestis Lietuvos finansų ir draudimo veiklos privačiame sektoriuje 2015 m. I ketv. augo 3,5 proc. metiniu tempu, tad panašu, kad gerėjanti šalies darbo rinkos būklė prisidėjo prie didesnių bankų išlaidų. Neigiamų veiksmų įtaką kiek padėjo atsverti susitraukusios paskolų ir gautinų sumų vertės sumažėjimo išlaidos – jos, palyginti su 2014 m. I ketv., sumažėjo 7,0 mln. eurų (72 %) – iki 2,6 mln. eurų.

Bankų pelningumo rodikliai 2015 m. I ketv. praktiškai nekito. Bankų ir užsienio bankų filialų turto grąža, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, beveik nepasikeitė (nuo 0,94 iki 0,98 %), bankų nuosavybės grąža sumažėjo nuo 8,85 iki 8,05 proc., daugiausia dėl išaugusios bankų sistemos nuosavybės. Dėl labiau

nei išlaidos mažėjusių palūkanų pajamų grynoji palūkanų marža per metus kiek sumažėjo – nuo 1,60 iki 1,48 proc.

Bankų pelningumo rodikliai (proc.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Bankai ieškos alternatyvių sprendimų pelningumui išlaikyti. Užsitęsusi itin žemų (neigiamų) palūkanų normų aplinka sudaro nepalankias sąlygas Lietuvos bankų sistemos pelningumui. Bankams sudėtinga gauti daugiau pelno iš pagrindinės veiklos, nes skolinimo procesas vangus, o finansavimosi požiūriu klientų laikomos indėlių sumos yra daugiau nei pakankamos. Kol nepasikeis rinkos sąlygos, Lietuvoje veikiančioms bankams teks ieškoti būdų pelningumui užtikrinti. Viena vertus, kai kurie bankai gali imtis rizikingesnių kreditavimo projektų, kurių buvo vengiama menant krizės pamokas. Kita vertus, paskolų paklausa rinkoje taip pat ribota ir bankams tenka konkuruoti dėl klientų. Atsižvelgiant į bankuose laikomas indėlių sumas, tikėtina, kad bankai gali pradėti aktyviau plėtoti alternatyvių taupymo produktų pasiūlą, siūlydami platesnį taupymo priemonių pasirinkimą ir plėtodami investicinės bankininkystės paslaugas.

Lietuvos bankas
Priežiūros tarnyba
Bankų priežiūros skyrius

Pasiteiravimui
Rūta Medaiskytė
Tel. (8 5) 2680 588
El. p. rmedaiskyte@lb.lt